

Warszawa, 27-08-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Sylvia Gregorczyk-Abram

VII.7031.58.2026.AT

Pani

Barbara Nowacka

Minister Edukacji

Ministerstwo Edukacji Narodowej

AE:PL-93685-55593-ATRTI-30

Szanowna Pani Minister,

w związku z licznymi wnioskami, jakie wpłynęły do Rzecznika Praw Obywatelskich w ostatnich tygodniach w sprawie rozporządzenia Ministra Edukacji zmieniającego rozporządzenie w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych, pragnę zwrócić uwagę na kilka kwestii, które w mojej ocenie są szczególnie istotne w kontekście ochrony praw i wolności jednostki.

Powyższe rozporządzenie, podpisane 20 sierpnia 2026 r., a zatem krótko przed rozpoczęciem nowego roku szkolnego, zawiera przepisy, które mają duże znaczenie dla przyszłej organizacji spełniania obowiązku szkolnego poza szkołą - tzw. edukacji domowej. W rozporządzeniu¹ dodano § 17a, zgodnie z którym egzamin klasyfikacyjny, (...) egzamin poprawkowy, (...) oraz sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia, (...) przeprowadza się:

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 lutego 2019 r. w sprawie oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2572 ze zm.).

- 1) w szkole, do której uczeń został przyjęty, w bezpośredniej obecności komisji przeprowadzającej odpowiednio egzamin klasyfikacyjny, egzamin poprawkowy lub sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia, bez możliwości użycia środków komunikacji elektronicznej, oraz
- 2) w sali zapewniającej warunki do samodzielnej pracy ucznia.

Określono również minimalny czas trwania egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego oraz sprawdzianu wiadomości i umiejętności ucznia, z danych zajęć edukacyjnych, w części ustnej i w części pisemnej (w klasach I–III szkoły podstawowej – nie mniej niż 30 minut; w klasach IV–VIII szkoły podstawowej – nie mniej niż 45 minut; w szkole ponadpodstawowej – nie mniej niż 60 minut). Ostatecznie po konsultacjach Minister Edukacji postanowiła, że przepisy dotyczące egzaminów wejdą w życie z dniem 1 września 2027 r., jednak odnotować należy zarzuty braku odpowiedniego okresu dostosowawczego dla nowych regulacji.

Rzecznik Praw Obywatelskich zna stanowisko Ministra Edukacji na temat braku podstaw prawnych do przeprowadzania egzaminów w formie zdalnej² oraz dostrzega słuszność części argumentów. Jak wskazywało Ministerstwo, po kontroli dotyczącej edukacji domowej Najwyższa Izba Kontroli wskazała na konieczność podjęcia działań w celu wyeliminowania nieprawidłowości w sposobie przeprowadzania egzaminów dla uczniów spełniających obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą polegającej na przeprowadzaniu tych egzaminów online³. Nawet przy przyjęciu, że zakaz egzaminowania online już obecnie obowiązuje (i zawsze obowiązywał), jednak nie był on dostatecznie egzekwowany przez organy nadzoru pedagogicznego, co doprowadziło do utrwalenia się praktyki dotyczącej dużej grupy uczniów.

W piśmie do MEN z 24 lutego 2026 r.⁴ Rzecznik Praw Obywatelskich zauważył, że niektóre urzędy (np. wizytatorzy z Kuratoriów Oświaty w Olsztynie, Warszawie i Wrocławiu) kwestionowały dopuszczalność egzaminów online w Szkole w Chmurze i

² Odpowiedź MEN na interpelację nr 17741 w sprawie Szkoły w Chmurze; <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/InterpelacjaTresc.xsp?key=DVEHAU&view=1> (dostęp: 24.08.2026).

³ Komunikat MEN z 21.08.2026 „Egzaminy klasyfikacyjne są przeprowadzane stacjonarnie”, [Egzaminy klasyfikacyjne są przeprowadzane stacjonarnie - Ministerstwo Edukacji Narodowej - Portal Gov.pl](#) (dostęp: 24.08.2026).

⁴ Znak: VII.7031.6.2026.AT.

wydawały stosowne zalecenia. Jak wynikało z informacji prasowych⁵, w innych przypadkach taki sposób był przez długi czas tolerowany, co sprzyjało rozwojowi szkół uznawanych za przyjazne edukacji domowej. Tysiące uczniów i uczennic uzyskało tą drogą promocję do wyższej klasy lub ukończyło szkołę.

Przepisy rozporządzenia mogą niewątpliwie wpłynąć na proces edukacji dzieci oraz sytuację całych rodzin, dotychczas chwalaących sobie swobodę nauki i rozwoju. W pismach do RPO rodzice podkreślali, że edukacja domowa z wykorzystaniem internetowej platformy edukacyjnej stanowi dla nich najlepsze rozwiązanie i jest jednym z elementów gwarantowanej w art. 70 ust. 3 Konstytucji wolności wyboru szkoły. Sama zapowiedź wprowadzenia regulacji potwierdzających konieczność egzaminów stacjonarnych doprowadziła do tego, że osoby prowadzące szkoły uznały za konieczne wprowadzenie nowych wzorów umów.

Oczekiwanie, że w ciągu wakacji tysiące osób podejmą decyzje na podstawie zmian zawartych w rozporządzeniu, nad którym prace jeszcze niedawno się toczyły, zaś szkoły dostosują się organizacyjnie (w tym zawrą nowe umowy ze zmienionymi warunkami), spowodowało sprzeciw. W wielu przypadkach konieczność dojeżdżania na egzaminy do siedziby szkoły oznacza, że rodzina musi przeorganizować swoje dotychczasowe życie lub też zapisać dziecko do szkoły, która w ich przekonaniu nie jest dla niego najlepsza i nie odpowiada jego potrzebom.

Minister Edukacji wielokrotnie przypominał, że realizacja edukacji domowej jest możliwa w każdej szkole, w tym w szkole znajdującej się najbliżej miejsca zamieszkania. Zdaniem MEN, podejmując decyzję o wyborze edukacji domowej, rodzice (lub uczeń pełnoletni) muszą mieć świadomość konieczności przybycia do szkoły na egzaminy klasyfikacyjne. W szczególnych przypadkach należy zaś rozważyć możliwość indywidualnego nauczania, w którym uczeń jest klasyfikowany na podstawie ocen bieżących, a nie na podstawie egzaminów klasyfikacyjnych. Stwierdzenia te są prawdziwe, jednak powinny odnosić się do osób, które w przyszłości, w ugruntowanej sytuacji prawnej, będą dokonywały wyboru szkoły dla swojego dziecka. Obecnie należy jednak uwzględnić sytuację osób, które przez kilka ostatnich lat pozostawały w przekonaniu, że korzystają z możliwości kształcenia oraz świadczenia usług edukacyjnych dozwolonych w świetle obowiązującego prawa.

⁵ M. Konczal Luka w prawie oświatowym wprowadziła chaos. „Zrobi się z tego ogromna awantura”, 10.02.2026, <https://strefaedukacji.pl/luka-w-prawie-oswiatowym-wprowadzila-chaos-zrobi-sie-z-tego-ogromna-awantura/ar/c5p2-28714511> (dostęp: 24.08.2026)

Zmiany w tak istotnych społecznie obszarach, jakim jest system oświaty, powinny być właściwie uzasadnione, zrozumiałe dla obywateli oraz przeprowadzane w sposób, który pozwoli uczestnikom na spokojne dostosowanie się. W innym razie mogą pojawić się zarzuty naruszenia zasady zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. W przypadku omawianego obszaru wymóg stabilności prawa nie został dochowany. Wątpliwości niektórych komentatorów rodzi wymóg przeprowadzania egzaminów w szkole w bezpośredniej obecności komisji, a więc faktyczny zakaz korzystania z najnowszych technologii cyfrowych – promowanych dotychczas przez państwo i akceptowanych przez ich użytkowników – w przepisach rozporządzenia, a nie ustawy⁶.

Niezależnie od powyższych uwag dotyczących trybu wprowadzania zmian, uprzejmie wskazuję na sytuację uczniów ze szczególnymi potrzebami, kształcących się w ramach edukacji domowej. Prawodawca dostrzega tę grupę uczniów, o czym świadczy § 17a ust. 8 zmienionego rozporządzenia („W szczególnych przypadkach wynikających ze stanu zdrowia ucznia lub jego niepełnosprawności uczeń, a w przypadku ucznia niepełnoletniego – jego rodzice, mogą złożyć pisemny wniosek do dyrektora szkoły o wyrażenie zgody na przeprowadzenie egzaminu klasyfikacyjnego, egzaminu poprawkowego lub sprawdzianu wiadomości i umiejętności ucznia w innym miejscu niż szkoła, do której uczeń został przyjęty. Dyrektor szkoły niezwłocznie informuje ucznia, a w przypadku ucznia niepełnoletniego – jego rodziców, o sposobie rozpatrzenia wniosku”). Określenie „inne miejsce niż szkoła, do której uczeń został przyjęty” może jednak rodzić praktyczne trudności zarówno dla ucznia i jego rodziny, jak i dla pracowników szkół. W uzasadnieniu podano przykłady (w domu ucznia, w szpitalu lub w innym miejscu, w którym uczeń przebywa), jednak w konkretnej sytuacji interpretacja przepisu oraz sposób realizacji pozostają wątpliwe.

⁶ Art. 44zb ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2025 r. poz. 881 ze zm.) zawiera delegację ustawową do szczegółowego określenia zasad oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania. Mowa w nim m.in. o **warunkach, trybie i formie przeprowadzania egzaminu klasyfikacyjnego**, a w przypadku ucznia, o którym mowa w art. 37 ust. 1 ustawy - Prawo oświatowe - także rodzajach zajęć edukacyjnych, z których nie przeprowadza się egzaminu klasyfikacyjnego, składzie komisji powołanej do przeprowadzenia egzaminu klasyfikacyjnego, z uwzględnieniem konieczności zapewnienia prawidłowości przeprowadzenia tego egzaminu oraz odpowiedniego udokumentowania jego przebiegu.

Rzecznik Praw Obywatelskich odnotował kluczowe obserwacje koncentrujące się na dobru dziecka, które zostały przedstawione w wystąpieniu Rzecznika Praw Dziecka⁷. Podzielam przedstawioną tam opinię, że sposób kształtowania regulacji dotyczących dostępu do świadczeń publicznych, w tym edukacji, powinien uwzględniać zasadę proporcjonalności oraz rzeczywistą sytuację adresata normy.

Na koniec należy postawić pytanie o to, czy Ministerstwo Edukacji Narodowej dokonało rzetelnej oceny, czy istnieją rozwiązania technologiczne wykluczające bądź minimalizujące ryzyko niesamodzielnego rozwiązania egzaminu na odległość. Jak się wydaje, Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych – komórka organizacyjna Ministerstwa Cyfryzacji, której głównym zadaniem jest koordynacja działań na rzecz rozwoju kompetencji cyfrowych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu w Polsce, odniosła się pozytywnie do samej idei egzaminów w formie zdalnej. W opinii przedstawionej na wniosek jednej z fundacji⁸ stwierdzono: „CRKC dostrzega, że projektowane rozwiązania mogą stać w pewnej opozycji w stosunku do wypracowywanych wcześniej rozwiązań i polityki państwa np. w stosunku do «Polityki Cyfrowej Transformacji Edukacji», której inicjatorem było MEN, a przyjętej przez Radę Ministrów w 2024. «Polityka Cyfrowej Transformacji Edukacji» zakłada rozwój dydaktyki cyfrowej, powszechne wykorzystanie technologii w procesie nauczania, zapewnienie dostępu do narzędzi i zasobów cyfrowych oraz budowę ekosystemu edukacji cyfrowej. W tym kontekście całkowite wykluczenie możliwości przeprowadzania egzaminów z wykorzystaniem środków komunikacji elektronicznej wymaga uzasadnienia, ponieważ stanowi odstępstwo od ogólnego kierunku polityki państwa w zakresie cyfryzacji edukacji”. CRKC przedstawiło również konkretne elementy, które powinny zostać uwzględnione w razie formułowania wytycznych dla przeprowadzenia egzaminów on-line. Podkreślono, że należy zapewnić możliwość udziału wszystkim uprawnionym osobom, w szczególności osobom z niepełnosprawnościami oraz osobom ze szczególnymi potrzebami.

Chciałabym również zwrócić uwagę na fakt, że w procesie obsługi i przeprowadzania egzaminów w formule online w alternatywnych placówkach oświatowych mogą być zatrudnieni nauczyciele i inni pracownicy, którzy sami zmagają się z chorobą lub niepełnosprawnością. Przyjęty kierunek ograniczy możliwość wykonywania pracy zdalnej i może zmusić tych pracowników do rezygnacji z dotychczasowych zajęć.

⁷ Wystąpienie z 11 lipca 2026 r., znak BRPD.400.2.2026.JG.

⁸ Załącznik do pisma Ministerstwa Cyfryzacji z 23 lipca 2026 r., znak BM.WDS.050.2.2026.

Mając powyższe na uwadze, działając na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.), zwracam się do Pani Minister z prośbą o przedstawienie stanowiska w odniesieniu do zgłoszonych uwag.

Z wyrazami szacunku

Sylwia Gregorczyk-Abram

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/